

חוק אויר נקי ונכנס לתוקף ב-1 לינואר 2011

גלי גלט שמחי*

המנהליות הניתנות לשר לאיכות הסביבה והסדרתם כך שהפיקוח והאכיפה על מזהמי אוויר יהיה אפקטיבי.

6. **קידום המחקר** על ידי הקמת מעבדה לאומית לחקר איכות האוויר ומניעת זיהום אוויר.

חוק אויר נקי אינו היחיד, בשנה החולפת היינו עדים לשורה של החלטות פיננסיות ורגולטוריות שהתקבלו בישראל שמחייבות חברות להתנהלות סביבתית אחראית יותר.

כך, החלטה בולטת שמחייבת ההערכות מחדשת היא דרישת המפקח על הבנקים להתחשב בסיכונים סביבתיים בעת מתן אשראי. המשמעות היא כי בעת הקרובה, כל חברה שמעוניינת לקבל אשראי מהבנק תצטרך לספק הסברים על ההתנהלות הסביבתית שלה. חברות מזהמות או כאלה שאינן מנהלות את הסיכונים הסביבתיים שלהן כראוי, יסבלו מכך.

בסמיכות לא מפתיעה, הודיעה הרשות לניירות ערך על חובת דווח על ההתנהלות הסביבתית של החברות הבורסאיות בשקיפות מלאה, כך שהמשקיעים יוכלו להתחשב בכך בבואם להשקיע בחברות אלו. במקביל, גם המגזר הציבורי לא שקט על שמריו, הרשות החברות הורתה לחברות הממשלתיות להכין תוכנית אב לפיתוח בר-קיימא.

לכך יש להוסיף שורה של החלטות מדיניות שהתקבלו בשנה החולפת, ביניהן התוכנית הלאומית להפחתת פליטות גזי חממה, מיסוי ירוק על כלירכב, התוכנית הלאומית למעבר לאנרגיות מתחדשות, ושורה של חוקים סביבתיים בעלי משמעות מערכתית-לאומית דוגמת המזהם משלם, חוק האריוזות ועוד.

המוצרים "הירוקים" המשווקים על ידי הבנקים בישראל הם מעטים, בעלי הצלחה מוגבלת למדי, שנוצרו ביוזמה פרטית ככלי שיווקי

הקצב המסחרר של העשייה המדינית בתחום הסביבתי מצליח להדביק את הפער שישראל נמצאת בו ביחס למדינות המפותחות ומדינות ה-OECD בפרט, בהתאמת ההתנהלות הסביבתית לצרכים העכשוויים. אולם אין די בכך משום שבמקביל, גם מנהלים במשק צריכים להחליף דיסקט ולהבין כי הערכות לצרכים משתנים אינה בגדר "נחמד שיהיה" אלא כורח המציאות.

בכדי להצליח בהתאמת הארגון לצרכים החדשים, דרושה ההפנמה כי אין די בשינויים קוסמטיים, או בכאלה שמתאימים אך ורק לדרישות החוק. השינוי המיוחל צריך להתחיל מלמטה, מפס הייצור ומההפנמה של העובדים את חשיבות השינויים ולהסתיים ביכולת להשתלב בשיח הציבורי בשקיפות מלאה ובכוננות לערב ארגוני מגזר שלישי ובעלי עניין נוספים בתהליך.

מנהלים שיזדרזו להפנים את החשיבות שבנקיטת כל האמצעים האפשריים להצלחת התהליך, תובטח להם אהדת המשקיעים, הלקוחות, הבנקים, הרגולציה והציבור הרחב.

* **הכותבת היא סמנכ"ל תשתיות סביבה, קבוצת הייעוץ אביב**

זיהום האוויר מהווה את אחד המפגעים הסביבתיים החמורים בישראל והוא משפיע על בריאות הציבור, איכות חייו וסביבתו. באזורים רבים בארץ זיהום אוויר מהווה גורם ישיר לעודף תחלואה ואף לתמותה. עלויותיו הכלכליות משמעותיות לקופת המדינה: אבדן ימי עבודה, תרופות ואשפוזים, נזק למבנים ולתשתיות, פגיעה ביבולים חקלאיים ובמזון, פגיעה בתיירות, ועוד.

חוק אויר נקי, שנכנס לתוקף בראשון לינואר 2011, הינו החוק הסביבתי המשמעותי והמקיף שנחקק אי פעם בישראל. החוק בא לרכז ולייעל את הטיפול בזיהום האוויר. החוק מקנה לשר לאיכות הסביבה את הסמכות והאחריות המלאה והכוללת על מניעת זיהום ומגברי את מעורבות הרשויות המקומיות במניעה של זיהום אוויר בתחומם.

במסגרת החוק, יונהג משטר נוקשה להפחתת זיהום האוויר במגזר התעשייתי. במקודד החוק ניצבים מפעלי התעשייה הגדולים והמזהמים במשק. הללו יהיו חשופים לקנסות שיגיעו עד למעלה ממיליון שקל, לעונשי מאסר של עד שנתיים וסנקציות סגירה (מתן צווי סגירה זמניים, חלקיים או מלאים).

תקני זיהום האוויר יחייבו את המפעלים באופן מדורג, על פי אופי פעילותם. המפעלים יחויבו לנהל ולפרסם רישום מפורט של הסוגים והכמויות של החומרים שהם פולטים לאוויר. מפעלים גדולים מחויבים להצטייד בהיתרי פליטה כתנאי להמשך פעילותם. היתר הפליטה יתבסס על הטכנולוגיות הזמינות הטובות ביותר (BAT - Best Available Technology). תהליך הבקשה להיתר פליטה הינו מורכב ולוקח מספר רב של חודשים.

בנוסף החוק מחייב:

1. עריכת **תכנית לאומית** ע"י הממשלה להפחתת זיהום האוויר, עד שנת 2012.
2. קביעת **תקני סביבה** המגדירים את איכות האוויר הראויה.
3. קביעת הסדרים חדשים ומשלימים לטיפול בבעיית זיהום האוויר: ביניהם קביעת תקנות להסדרת מערכת **ניטור אוויר** ארצית שתכלול את 150 המפעלים הגדולים במשק, שיידרשו להקים **תחנות ניטור** לטובת מערך נטוני זיהום ארצי, שנתוניו יפורסמו באופן שוטף. קביעת תקני פליטה ממקורות נייחים וניידים (לרבות כלי רכב) ואיסור חריגה מתקני פליטה. אמצעי האכיפה כוללים צווים למניעה והפסקה של זיהום אוויר, עיצומים כספיים של מאות אלפי שקלים וכן חקירה פלילית והגשת כתב אישום. לצורך פיקוח ואכיפה מבצע המשרד להגנת הסביבה בדיקות פתע בארובות המפעלים; **הקמת מערך תחזית איכות אוויר** לחיזוי חריגות מתקני סביבה; קביעת מנגנון **לשיפור איכות הדלקים** לתעשייה ולתחבורה; רישום וסימון **דירוג זיהום אוויר מכלי רכב** וחובת פרסומם; **פיקוח סביבתי על ציי רכב ונהגים** - ציי רכב גדולים, בהם חברות ליסינג, בני למעלה ממאה רכבים פרטיים וחברות הסעה בהן למעלה מחמישים רכבים מסחריים, יקבלו הוראות למניעת זיהום אוויר מהמשרד להגנת הסביבה.
4. **מעורבות ויידוע הציבור** - מחויבות להתריע בפני הציבור על תנאי זיהום אוויר קשים צפויים.
5. **אכיפה מנהלית והחמרת הענישה** - הרחבת הסמכויות

